

*Článok „Republika“, ktorým Priateľ ľudu¹ agituje za zriadenie republiky
v Uhorsku.*

Uverejnil Priateľ ľudu, roč. I, č. 4 zo dňa 21. apríla 1849.

V článku sa uvádzajú argumenty pre odstránenie kráľa a za nastolenie republiky.

Doteraz od tohoto slova pospolitý ľud sa tak bau, jakoby to pán boh vic jaký hriech bou už len aj vypovedať. Pravda je síce, čo neznáme, čo sme neskúsili, a najmä ak nám do hlavy treli o ňom, že je zlú, toho sa bojíme, to nežiadáme. Keď vám ale rozumitedlne vypíšeme, ujistení sme, že sa toho nie len báť nebudete, ale poviete, veď je republika, taký ústav, ktorý ľud muože blahoslaveným robiť. Nie len že muože, ale aj v skutku robí.

Slovo republika pochádza z reči latinskej a toľko znamená, jako vec obecná, a síce vec obecná v tomto zmysle: krajiny, to jest jednej krajiny ľud, svoje krajinské veci, svoju zástavu, svoje vojsko, svoje zákony, týchto zákonov plnenia, sama ridí, spravuje skrze takých mužou, ktorých k tomuto cielu sama vyvolila.

Takto si toto rozumejme. Krajina v tomto smysle dokoná: My kráľa, cisára lebo jakéhokoľvek mocnára nežiadáme a nechceme, a síce preto, lebo:

Po prvu, jakokoľvek neuznávame za dobro, žeby sedliaci pánom urbár slúžili a páni sedliakom rozkazovali, od sedliakov zeme svojou vuofou odobrali, tak neuznávame za dobro, žeby jedna krajina visela od jedného mocnára, aby tento jej rozkazuval, aby tento mysle chudoby bral.

Po druhu, to je nie dobre, žeby mocnárstvo jednej krajiny z familie na familiu prešlo, a síce či je súci za kráľa či nie, keď je kráľou syn, mosí aj on kráľom byť. Na príklad, čo poviete k tomu, keď by voľakdo v jednej dedine takto začau: Muoj dedo, starý otec a vlastný otec bou richtár, teda aj ja mosím, nie len ja, ale muoj syn, nie len muoj syn, ale aj muojho synou syn richtárom byť; a síce muože ten nešťastník byť hluchý, nemý, slepý lebo sprostý, preda musí richtárom byť.

Po tretie, mocnári a panovníci hovoria, že z milosti božej panujú. Kdože je ten človek, ktorý nie z milosti božej koná? Či neznáte vedľa písma svatého, že sa ani vlas nepohne na hlave vašej bez vuoli božej? Hovoria oni, že sú králi apoštolskí, kde že je to napísanu, žeby Kristus bou kráľou za apoštolou potvrdiu? Ba práve kráľovia a cisári prenasledovali Krista a jeho náboženstvo a apoštolou zo samých chudobných spuosobou. Nuž ale to je z milosti božej panuvať, apoštolským kráľom byť, keď krajinu vojskom napadnú a začnú lúpežiť? to znamená apoštolským kráľom byť, keď oni hodujú a ľud trpí? keď oni najväčšie oplanstva konajú a ľudu neslobodno ani len pravdu poviedať? A tak teda, meno božie berú nadarmo a nezaslúžia, aby panovali.

Po štvrtu. Mocnári a králi nikdy na svete dobro nevykonali. Ale hubili, potlačovali ľud, v sprostosti ho držali, aby tým ľahšie mohli nad ním panuvať. Oni držali to,

¹ Priateľ ľudu bolo slovenské vydanie ľudového časopisu uhorskej vlády Népbárát, ktorý vychádzal po detronizácii Habsburgovcov a redigovali ho aj slovenskí redaktori, medzi inými Ján Szeberinyi.

že krajina je pre kráľou, aby oni mohli po panský žiť, hodovať, ale my chceme, aby vláda krajinská nie pre seba, ale pre krajinu bola. Povezte mi len jeden príklad, žeby sa kráľ bou staral opravdive za krajinu? povezte mi len jedného kráľa, ktorý verne slúži krajine? niet ho, všetci boli pre seba, len za to žili a panovali, aby jim dobre bolo. Takýchto trúdou nechceme, nepotrebujeme.

Po piate. Nezrovnáva sa so zdravým rozumom, aby tisíce a tisíce ľudí spravoval taký človek, ktorý druhú prednosť nemá, lenže sa narodiu. Nezrovnáva sa s ľudskou hodnosťou, aby ľud nie sám od seba, ale od druhého viseu.

Po šieste. Kdekoľvek je cisár, kráľ, tam je hned pýcha, nadutosť, aristokratia, t. j. rozdiel medzi chudobným a bohatým, medzi narodeným zo stavu vážneho a potlačenieho. Tam sa najdú hned pochlebáči, ktorí sa kráľom podlizujú a títo budú povýšení v stave, slovom tam jednakosť občianstva úradov niet. Z týchto a z druhých príčin teda krajina jistá dokoná, že cisárkou, kráľou, a jakýmkoľvek sborom nazvaných mocnárov nechce mať, ale uznáva sa za republiku.

21

„*Budúcnosť Slovenska*“, seriál článkov od neznámeho autora.

Uverejnili Lichardove SN, roč. I, č. 9 zo 7. augusta 1849 (1), tretiu časť v č. 14 z 24., štvrtú v č. 16 z 31. augusta a piatu časť v č. 17 zo 4. septembra. Druhá časť nebola prístupná v neúplnom ročníku SN v knižnici MS. Úplnejší exemplár nebol k dispozícii.

Hlavnou tendenciou článkov *Budúcnosť Slovenska* je odôvodniť požiadavku odlúčenia Slovenska od Uhorska a jeho premenu v samostatnú krajinu v rámci Rakúska podľa marcovej ústavy. Vyslovujú sa ostro proti agitácii Maďarov, že Slováci sa nechcú odlúčiť od nich, ale práve naopak, chcú s nimi žiť. Vyvracia sa tvrdenie, že sa Slováci pridávali k Maďarom dobrovoľne. Navrhuje sa petičná akcia bez účasti stoličných úradných orgánov v prospech plebiscitu o oddelení Slovenska od Uhorska, vyslanie vládnych dôverníkov agitovať na Slovensku v prospech tejto akcie a presvedčiť široké ľudové masy o tom, že pod rakúskou vládou bude im lepšie. Vnútorne pomery Slovenska po jeho oddelení od Uhorska si Slováci usporiadajú sami. Žiada sa samostatná národná budúcnosť Slovákov na základe marcovej ústavy a vyslovuje sa viera, že rakúska vláda túto ústavu bude zachovávať, lebo len vtedy má zmysel táto ústava pre Slovákov, ak umožní oddelenie Slovenska od Uhorska. Autor článku je nepochybné presvedčený o tom, že rakúska vláda po potlačení maďarskej revolúcie vyjde v ústrety Slovákom.

I.

Lebo čože pozorujeme? V Segedíne odvolávajú republiku, a na Slovensku maďarčina zase tak hanebno vdierať sa počína, jakokoľvek za najvyššej slávy kossuthovskej. Zo všetkých strán sa nám píše: jako stoliční pánici, ačkoli meno a povinnosti *cisár-*